

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU PROGRES ECONOMIC, SOCIAL ȘI CULTURAL

ABONAMENTUL:

Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 250.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERTIUNILE:

să socotesc după tarifă, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și inserțiunile să plătesc totdeauna înainte.

Rolul ziarelor în Educațiune.

Ne-am obicinuit a recomanda cu orice ocaziune poporului nostru cetitul de ziare și abonarea lor. Să vedem puțin ce rol au ziarele în educațiunea poporului român.

Ziaristica este o școală productivă, ce are înrîurință binelăcătoare asupra fiecărui suflet omenesc. Încă din timpurile cele mai vechi ziaristica a fost considerată de toate popoarele ca un puternic focular de cultură, din care să se reverse razele luminătoare asupra omenimii.

„Presa — zice Friedrich von Helvald — este o instituțiune omenească și ca oricare alta, ea este legată, în dezvoltarea ei, de dezvoltarea popoarelor. Arma pe care o poartă oșteanul în lupta pentru patrie, degenerază în mâna ucigașului într'un instrument ordinar. O presă rea are efecte imorale și prostește lumea“.

Ceeace este lumina și căldura pentru plante, aceea este cetitul și studiul pentru om. O plantă pusă în umbră are lipsă de agenții binelăcători ai naturii, soare, căldură, ploaie etc., nu se va putea desvolta, sau în cazul cel mai bun chiar dacă să dezvoaltă primitiv, e de cea mai scurtă durată. Așa este și cu omul pentru ca să i-se deschidă ochii sufletului are nevoie de cunoștința cărții de a ști valoriza puterea slovei mărunte, care a fost în stare a scoate pe om din

robia neștiinței. Aceea literă mărunță văzută a fost în stare a ne de icoana fidelă a civilizațiunii popoarelor de azi. Cartea — putem zice — este factorul primordial și mijlocitorul propășirii culturai noastre în toate direcțiunile.

Cetitul este balsamul alinător al durerilor și suferințelor noastre. Ceea ce este pânea de toate zilele pentru om ca hrană a corpului, aceea este cetitul pentru suflet.

Dar nu orice fel de lectură este folositoare pentru sufletul omenesc, ci numai aceea care urmărește un scop educativ, care este întemeiată pe stâlpii moralității pe recunoașterea binelui, frumosului și dreptății. Cetitul, știința, poate fericii pe om, precum și o carte rea, imorală poate strică pe cineva pe viața lui întregă — spune învățătorul Herder.

Cărțile rele — afirmă Smiles — sunt o otravă morală care răspândește răul. Autorii triști, chiar după-ce au fost așezați în mormânt, omoară inimile posterității din generație în generație. Cartea bună este o comoară pentru viață, iar cea rea e un spirit chinuitor.

...Vremea noastră își caută cea mai înaltă întrupare a nisuiințelor sale în revărsarea luminei.

Toată munca mare a neamurilor, toată frământarea largă a sufletelor să sfarmă în căutarea și răspândirea luminei.

Odinioară războiul cu ferberea lui robia pe om, astăzi munca cu binefacerea ei îndeamnă mintea.

La temelul acestei munci, ca o înlesnire, ca o îndrumare e dată *cartea și ziarele* cu nemăsurata povăț a slovei mărunte. Numai cartea cu înțelepciunea ei poate smulge sufletul omenesc din negura greșalelor vechi, numai cartea poate săvârși acea premenire a minții din care se naște înțelegerea puterii sădite de Dumnezeu în om.

Sufletul omenesc cu toată bogăția lui măreață e o taină, care nu se poate deslegă decât prin carte. Slova descue această cămară de nestemate și-i arată celui priceput căile mai apropiate de ținta lui adevărată și de mulțămire.

Neștiutorul rămâne fără sprigin, asemenea drumețului pierdut în noapte.

Acest călător fără noroc a fost veacuri de-arândul bietul nostru neam

Cufundat în întunec el a dibuit în toate părțile fără țintă, poticnindu-se în pedecile și cursele pe cari nu le putea desluși din negură. El merge îndărătnic înainte, dar se luptă cu potrivnicia nopții. Ostenit de cale, răzimându-și capul infierbântat în palmele trudite, dar cu destulă vlagă încă în trupul bine zidit, astfel l-a ajuns zorile dimineții...

Astfel e și astăzi poporul nostru țărănesc. El e ca un copil menit să se ridice prin creșterea ce i-se dă, la o soarte mai bună.

Sufletul său e în mâna povățuitorilor lui, ca un bulgăr de lut în mâna măestrului.

În vârtejul aprins al luptelor omenești, numai cartea poate aduce biruința zilelor noastre.

Toate drepturile, cari pot pomeni în bine soarta neamului nostru, numai prin carte se pot câștiga.

Noi românii acestei țări înzadar ne vom chinul plugurile în brazda strămoșască, înzadar vom munci din zori până în amurg, lipsiți fiind de povața școalei, vom rămânea și mai departe iobagii fără noroc ai neștiinței noastre.

...Oricare popor tinde după bunăstare, îndestulare și fericire. Precum albina aleargă de cu dimineața până la al nouălea hotar, ca să adune nectarul din florile îndepărtate și să-l depună în coșnița comună, astfel indivizii, fiii unui

popor pe diferite căi, prin depărtări aleargă să adune, să câștige atât pentru ei cât și pentru neamul întreg.

Căci averea, bogăția materială și spirituală a indivizilor, devine în ultima analiză o comoară comună.

Deci cu cât vor fi mai deștepți indivizii, cu cât vor fi mai bine situați singuraticii, cu atâta va fi mai deștept neamul întreg, cu atât va fi mai bogat, mai bine situat poporul respectiv.

Precum se moștenește moșia și bogăția, chiar astfel trece din generație în generație și știința, cultura. Se moștenește aceasta din moși-strămoși și ca un tezaur scump trece dela părinți la fii, îmbogățindu-se, completându-se și poleindu-se. Devine un fel de izvor nesecat, la care își alină setea cu toții, cari însetoșază după lumină și adevăr.

Acest tezaur al științei îl păstrează și sustine ziarele presa, cari pot fi considerate de o instituție culturală de primul rang.

Insemnătatea ziarelor nu o poate trage la îndoială nici un om pricepător.

De o mai mare trecere se bucură ziarele din țările străine decât cele din patria noastră.

În Germania apar mii de ziare în fiecare zi. În Anglia și America apar zilnic gazete chiar și de 3 ori pe zi. În patria noastră deși cu mult mai puține, mai cu seamă la noi Românii, nu sunt spriginite așa după cum firea lucrurilor ar pretinde.

O parte mare din poporul nostru nu este cuprins îndeajuns de însemnătatea ziarelor.

Cunoștințele câștigate pe băncile școlii numai așa vor avea rost dacă le vom întări prin școala vieții, și o atare școală a vieții este și ziaristica.

Oameni cu testimoniu de maturitate, ori absolvenți de mai multe clase gimnaziale, dacă după ce es în viață, negliă orice studiu pe mai departe, dacă nu iau în mână nici când un ziar, ori revistă sau un op vor uită și scri-sul, nu vor ști concipia și nu vor mai fi în stare a pune pe hârtie, fă:ă de erori de ortografie nici puținele idei, ori cugete ce le au.

Ce să mai zicem despre un țaran care a umblat câțiva ani la școală în sat unde a învățat a scrie și a ceti? De sigur, că în lipsa de exercițiu în cetire și scriere, va ve-dea, când va pune mâna pe o carte sau un ziar, va ve-dea lucrurile, adecă literile încâlcite și le va scrie și mai încâlcite.

Să fim drepți și să ne mărturisim păcatele.

Țărănimea română nu prea cetește bucuros gazete și chiar dacă cetește când capătă vre-una la mână, nu se îndură să dea bani, să aboneze, fiindcă vede, că chiar masa preotului sau învățătorului este săracă în jurnale.

În primul loc ar trebui să premeargă cu bun exemplu conducătorii poporului. În sărbători, în Dumineci, în sările lungi de iarnă, dintâiu preotul apoi învățătorul, iar mai târziu un țaran mai deștept să cetească din ziare acele lucruri, pe cari țaranul care nu le știe. le-ar ascultă cu plă-cere, iar acelora, cari știu ceti să li-se dea ziare sau cărți spre cetire.

În loc de șezătorile păcătoase de multe ori, în loc de oarele lungi petrecute în cârciuma puturoasă, de ce să nu înființăm șezători populare literare?

Să ne îndeletnicim deci cu cetitul de ziare, căci ace-
stea sunt școala întregitoare a vieții noastre practice.

N. Hamsea.

Iernatul vitelor.

Iernatul vitelor în grajd dă mai tot atâta lucru economului, ca și la lucrul câmpului. Ba un iernat regulat e mai cu grije, decât săvirșirea multelor din lucrurile câmpului. De aceea încă străbunii ziceau, că: «ochii stăpânului îngrașă vitele.»

Pe baza acestui proverb, apoi pe baza experiențelor, ce se fac zilnic cu iernatul vitelor în grajd, când acele se concred fără nici un control servitorilor fără grije sau unor copii nevârștnici, este foarte natural, ca economul de timpuriu să îngrijască și cruțe cât se poate mai bine nutrețul adunat.

Când zic, că nutrețul să fie bine îngrijit și cruțat, nu voesc a înțelege, că acela să se țină în șopru sau claie, ear vitele să rabde legate de iesle în grajd.

Nu!

Prin cruțat voesc a înțelege aici, ca nutrețul să se dee vitelor în porțiuni amăsurate vârstei lor și anume: celor mari mai mult, ear celor mici mai puțin.

Dacă nu se va ținea cont despre aceasta și se va prădă fără măsură nutrețul, de o parte are economul pagubă prin aceea, că se trece prea curând, de altă parte nici vitele nu-l mănâncă cum se cade.

Despre aceasta cred, că s'a putut convinge fiecare, care a dat cândva vitelor de mâncare, mai mult ca de obicei, că acelea trag nutrețul pe jos, pe sub ele, îl calcă în picioare, suflă în el, îl umplu de bale și apoi nu-l mai mănâncă cum se cade, încât trebuie așternut, sau dat la alte animale mai puțin alegătoare în privința mâncării și a nutrețului.

O altă răcerință pentru iernatul vitelor este alegerea sau sortarea nutrețului după anotimpuri.

În privința aceasta mai fiecare econom știe, că nutrețul mai mare, mai rău și mai puțin nutritor, trebuie dat la început și în lunile de iarnă, când vitele nu prea născocesc fie din cauza gerului, fie din cauză, că fiind mai odihnite să dedau și cu un astfel de nutreț, ear cel mai bun trebuie dat în lunile de primăvară, când se începe lucrul câmpului și vitele încep a mirosi iarba, cum se zice, și nu mai prea mănâncă nutrețul rău.

La iernatul vitelor economul trebuie să fie cu băgare de seamă și la așezarea lor în grajd, astfel ca cele mari să fie de o parte, ear cele mai mici de altă parte despărțit în grajd.

Aceasta trebuie să se facă de o parte, pentrucă vitele la mâncare sunt lacome și invidioase. așa că cele mai mari împung pe cele mai mici și mai tinere, de altă parte pentrucă cele mai mici trebuie nutrite cu nutreț mai bun, și mai ales.

Dacă să nutresc și vitele mai tinere cu un nutreț rău, atunci capătă așa-numitul «foale de paie», care le trage cătră pământ și în cele mai multe cazuri li-se cocoșază spinarea.

Foalele de paie îl capătă și vitele cele mari, dacă se nutresc cu paie și coceni.

Aceasta trebuie să se înțeleagă astfel, că fiind nutrețul numit foarte volúminos și puțin nutritor, vitele trebuie să consume foarte mult din acela ca să și poată stâmpără foamea, ca și omul când se nutrește cu bucate rele de post.

Dar printr-o îndopare prea peste măsură cu astfel de nutreț, se lărgesc și lungesc din samă afară organele mi-

stuitoare, cari prin aceea ocupă un loc (volum) tot mai mare în foalele animalelor.

Vedem apoi, că vitele nutrite numai cu paie și coceni sunt de regulă foarte folticoase.

A nutri vitele deci numai cu paie și coceni nu este cu scop, precum nu este cu scop nici ca acelea să se nutrească numai cu grăunțe sau urluială.

Ca în toate, așa și în privința aceasta trebuie ținută calea de mijloc, adică: o mâncare de paie sau coceni, a doua mâncare de fân, ear după adăpat o mâncare de napi cu pleavă, ovăs sau urluială.

Pentru a ușură încâtva nutrirea vitelor și cu nutrețuri mai mari în paiu s'au introdus în timpul din urmă în economii anumite mașini pentru tăiatul lui.

Tăiatul nutrețului pentru vitele rumegătoare însă nu trebuie să se facă de tot mărunț, deoarece astfel nu se poate rumega, și vitele se pot umflă sau bolnăvi de el. Cel mult dacă acela să taie pe câte trei locuri eventual patru.

De mare însemnătate la nutrirea vitelor este amestecarea nutrețului.

Prin aceasta să înțelege amestecarea fânului mai rău sau a paielor cu un fân mai bun sau cu otavă.

Amestecarea se face după împregiurări în părți egale sau și neegale.

Dacă cutare nutreț este prea mare, precum sunt paietele, atunci se taie și numai după aceea se amestecă cu cel bun.

Intre nutrețurile de paie întâietate se cuvine paielor de ovăs, de mălaiu și de orz.

Cele de grâu și săcară încă se pot întrebuința, dar numai amestecate cu fân și otavă.

Intre nutrejurile de pleavă de asemenea se cuvine în-tâietate plevelor de ovăs, cari în stare proaspătă sunt foarte nutritoare.

Cele de grâu fiind mai aspre, se întrebuițează mai mult opărite și amestecate cu napi sau urlueală.

În economiile mai mari s'a satorit deja o anumită tabelă, așa numita tabela lui Wolf, pentru amestecarea nutrejurilor.

Aceasta tabelă măsură după kilogram pentru fiecare vită, cât nutreț să i-se dea de fân, paie, pleavă, grăunțe urlueală, napi ș. a.

Pentru economiile mai mici însă nu se poate întrebuița o asemenea tabelă, deoarece în aceste economii nu se află atâtea feliuri de nutrețuri.

Totuși s'a satorit și pentru acestea unele reguli generale de următorul cuprins:

Pentru ca o vită să poată trăi și să nu moară de foame, trebuie să i-se dea nutreț în cantitate de a 60-a parte din greutatea ei trupească — pe zi, pentru ca să-și poată ținea carnea trebuie să i-se dea o a 50-a parte, pentru ca să poată fi folosită cu succes la lucru a 40 parte pentru ca să poată crește a 30 a parte, ear pentru cele cu vițel în foale tot a 30-a parte.

Acele, cari să poată trăi se numesc sterpe, acele cari să-și poată păstră carnea și cu aceasta și puterea, se numesc cele de lucru, acele cari să poată crește se numesc cele tinere, ear cele cu vițel în foale de asemenea trebuie mai bine nutrite, ca vițelul să poată crește.

Pentru aceste din urmă economul trebuie să fie mai cu grijă și în privința alegerii nutrețului și anume: ca acesta să nu fie înoroit, sau muced sau amestecat cu cui-

buri de șoareci, căci în asemenea cazuri ușor pot să lapede vițelul.

De asemenea pot să lapede vițelul și atunci, când rivnesc, sar peste pălanuri sau garduri prea înalte, sau beau apă prea rece.

În genere vitele trebuie nutrite de câte trei ori pe zi: dimineața, la amiazi și seara.

Cu privilegiul nutritului totdeauna trebuie dat mai întâiu nutrețul cel mai mare și mai puțin nutritor și numai după ce l-a mâncat pe acela, li-se dă cel mai bun.

După fiecare nutriție, ieslea trebuie curățită și numai după aceea să se pună în ea nutrețul cel proaspăt.

Cine vrea deci să-și ierneze bine vitele, trebuie să țină seamă de aceste recerințe, trebuie să țină seamă mai vârtos, cu cât în ziua de astăzi lumea s'a dedat a judecă hărnicia și starea unui econom, nu numai după casele lui și celelalte superedificate frumoase, ci și după starea vitelor, ce și le scoate din iarnă.

Ioan Georgescu.

Marii economi de oi și viitorul lor.

Fie-care popor, care se respectă pe sine, este dator de a-și cultivă nu numai limba sa proprie, ci și obiceiurile și deprinderile sale strămoșești neschimbate, în interesul conservării proprii. Cel ce nu știe să aprecieze și nu ține la obiceiurile și deprinderile părinților și străbunilor săi, cari l'au crescut și făcut ceea ce este, acela nu merită stima oamenilor de bine și nici compătimire nu găsește,

ca și soldatul, care aruncă arma din mână, înainte de a se fi folosit de ea și se dă prins la dușman.

Chiar și când unele sau altele din deprinderile vechi, erezite din mosi și strămoși nu se pot menține, decât cu greu și poate cu pagubă, datori suntem să încercăm totul, de o parte pentru a-le menține cât mai mult în vigoare, de altă parte pentru a căuta să le îmbunătățim și desvoltăm, punându-le în legătură și consonanță cu progresul și cerințele timpului prezent, și conformându-ne cererilor pieței și consumatorilor.

Vedem azi, că una din cele mai vechi ocupațiuni ale poporului nostru este în timpul de față supusă la grele încercări, d'a fi sau d'a nu fi, mai mult — înțelegem cultura vitelor mărunte și existența marilor cultivatori de oi este pusă în joc.

Cultura vitelor mari și mărunte și păstoria eră ocupațiunea de predilecțiune a poporului român dela însăși originea sa. Afară de cultura vitelor în legătură cu plugăria, erau regiuni întregi în țările locuite de Români, unde păstoria și cultura vitelor în mare număr, eră unica ocupațiune a locuitorilor și singurul izvor de venit al lor și obștea locuitorilor erau păstori. Aceștia erau oameni cu frumoasă stare materială, și constituiau o ramură puternică și independentă a poporului român, nesupuse altor neamuri până târziu.

Azi însă cele mai multe seminții și neamuri de mari păstori s'au stins și au dispărut cu totul, unii perzându-și turmele și averea, alții datinele și obiceiurile părăsindu-și-le ei singuri de bună-voie, alții ș'au pierdut limba și portul și s'au asimilat altor neamuri, încât numai după nume ori din istorie știm de ei.

Au rămas neștirbite până în zilele noastre două triburi de Români ca mari cultivatori de oi — *mocanii și țuțuienii* — cari în timpul de față luptă și ei cu mari greutăți — parte provenite din raporturi exterioare, parte din cauza timpurilor critice, încât și dispariția lor, pare a fi numai o chestiune de scurt timp. Ba ce e mai trist, este, că dâșii cei mai mulți par a fi pierdut ori ce speranță de îndreptare.

Datori suntem cu toții, mari și mici, să ne interesăm de soarta lor — să vedem cine au fost dâșii odinioară ce rol au avut dâșii între Români și în traficul și bogăția acestor țări, și dacă este bine să-i lăsăm să dispară cu una cu două ca mulți alții înainte lor?!

În Principate erau republicele Vrancei în Muntenia, Tigheciul și Câmpul-Lung în Moldova, populate de mari cultivatori de oi, cari se bucurau de o extinsă autonomie; în Transilvania erau locuitori români din cnezatul dela Bescu și Poiana Sărată și de pe apa Buzăului, apoi cei din domeniul Branului, mocanii seceleni și colibașii dela pasul Branului, și diferite sate din districtul Făgărașului, locuitorii scaunului filial Tălmăciu și Săliște și ai Omlășului, apoi cei dela Hațeg și din Banat cu universitățile și cnezatele lor, cari se îndeletniceau cu cultura oilor și se bucurau de o autonomie mai mare sau mai mică, și în mare parte erau tot mari cultivatori de oi, pe cari le țineau parte în Transilvania, parte în principate sau în interiorul Turciei. Până în zilele noastre mocanii seceleni și țuțuienii dela Reșinari și Săliște cutreerău cu oile și turmele lor Principatele dunărene, apoi d'aci ajungeau când în Basarabia și Crimeea, când treceau Dunărea în Bulgaria, Rumelia, vărau prin munții Balcani și une-ori ajungeau și prin Macedonia și Pelopones.

Instituțiunea vătafilor peste păstori și a juzilor de plaiuri, cari aveau să decidă toate litigiile și delictele iscate între ciobani, când erau sus pe munte, s'a menținut în vigoare până pe la anul 1852.

Contribuția ce o plăteau ei către stat se numea Quinquagesimă. Perceperea quinquagesimei este regulată prin decisiunile art. XII din legea camerei (dietei) transilvane ținute la Turda în anul 1548.

După 25 oi să dea o oaie fătată cu mielul ei; după 50 oi, să dea o oaie fătată cu mielul ei și o mioară de un an 1; după 75 de oi, câte două oi cu mieii lor și o mioară, eară după 100 de oi earăși câte 2 oi cu mieii lor și o mioară, unde însă nu se găseau nici 20 de oi, acolo se plătea de fie-care oaie câte doi dinari. Deasemenea și când numărul lor era mai mare de 25, de 50, de 75 și 100 pentru cele ce treceau peste acest număr să plătia câte doi dinari de fie-care oaie mai mult.

În aceste centre românești neaoșe și republice mai mult, sau mai puțin autonome, erau marii cultivatori de vite în special de oi, cari aveau turme număroase și stâni proprii, dar țineau pe lângă ele și cirezi întregi de vite cornute și aveau și herghelii de cai, pe care îi creșteau în stare aproape sălbatică și semi-sălbatică. Bogătașii dintre Mocanii seceleni aveau câte 2—5—10—20 mii de oi, sute de cai și mai multe sute de capete de vite cornute.

Așezămintele și instituțiunile lor păstorale sunt străvechi seculare. Impărații Austriei intervin în favoarea mocanilor în tratatele lor de pace cu Sultanii Turciei: în pacea dela Carlovitz și Passarovitz 1718, în cea dela Adrianopol 1829, de sigur în urma altor așezăminte mai vechi, cari se pot urmări și sub George Racoți I, principele Transilvaniei și Matei Basarab al Munteniei, ca ei să poată

pășună pe lângă o taxă minimă de cap de oaie pe toate moșiile statului și mănăstirești.

Pretutindenii ei aveau trecerea liberă dintr'o țeară întralta și pentru hrana oilor lor în călătorie le era deschis un drum de câte 15 stângini lărgime, numit drumul oilor, fără de nici o despăgubire către stăpânii moșiilor, dacă ei nu cauzau acestora pagube vădite.

Cei mai mulți dintre ei sunt proprietarii turmelor călătoare și mai puțin ai celor băstinașe, care le țineau la satele și pe hotarele și munții lor proprii.

Rasele de oi cultivate de mocanii seceleni, dar și de cei dela Tulgheș, Ghimeș, Covasna, Brescu, Poiana-Sărată etc., sunt țigăi albe și negre cam $\frac{2}{3}$ din contingentul turmelor și stânilor, apoi puține oi stogoșe sau stogomane și mai puține oi țurcane sau bărsane și câte-va capre, ear țuțuieni (dela Reșinari, Săliște, Poiana etc.,) au numai oi țurcane albe seine și negre și prea puține țigăi.

Afară de oi pe lângă fie-care turmă și târlă se mai găsesc un număr oare-care de cai, câți-va măgari ori catări, pentru purtarea calabalicului și a utensiliilor stânei, une-ori și câți-va cai petroși de munte, apoi câinii de oi în număr mare și la stână mai sunt și câți-va porci pentru utilizarea rămășițelor laptelui și ale mâncărilor.

(Va urma).

Diverse.

Escalii practice pentru oi și viței. Este îndeobște cunoscut, că oile și vițelii prădează când cu nutrirea, mult nutreț. pe care o parte îl calcă în picioare, parte numai îl frunzăresc. Pentru a împedece încât-va această pradă de nutreț, s'au născocit esclile de zăbrile din lați seau părușei, în cari li-se pune nutrețul de lipsă. Acum de curând s'au făcut încercări în economiile mai mari cu anumite buți folosite deja, în cari s'au tăiat jur în prejur găurile de lipsă și apoi s'a pus nutrețul în ele. În modul acesta se poate cruța mult nutreț, care fără esclii corăspunzătoare se risipește și calcă pe jos.

*

Boală de gură și de picioare, adevărat fobra aftoasă, este o boală molipsitoare, care lovește mai des boii, vacile și vițelii dela cari o prind apoi oile și porcii. Boala aceasta rare-ori aduce moarte la vitele mari dar' foarte des ucide vițelii mici.

Boala se cunoaște când începe să ese în gură pe gingei și pe niște bășicuțe, cari plesnesc și în locul lor rămân nisce bube din care une ori curge și câte puțin sânge. Vitei bolnave îi curg balele necurmat și din cauza durerii nu mai mânâncă și nu mai rumegă.

Când se întâmplă să ese și printre unghii beșicuțe de care. îi-a eșit în gură și dacă se fac și acolo bube, atunci vita abia mai umblă schiopând. Dacă nu se îngrijește bine, adese-ori îi cad și unghiile și atunci vita șede jos.

Vacile cu lapte nu mai dau lapte nici de jumătate decât dădeau și este mai apătos. E primejdios pentru copii ca să bea lapte dela vaci bolnave, căci se pot îmbolnăvi

și ei de durere de gură. Cea mai bună pază este ca în timpul cât vaca boaleste să nu o mulgem și nici vițalul să nu sugă.

Această boală se vindecă ușor, dacă spălăm vita în gură cu doctorii date de medicul veterinar. Vitele bolnave trebuiesc despărțite de celelalte și nici la pășune să nu să deie împreună.

În timpul cât vitele sunt bolnave și nu pot mânca fână să le dee tărățâ muiate în apă ferbinte și în lipsă se i-se dee mălaiu. Durerea de gură căutată în pripă se poate vindeca în 15 zile, dacă însă se dăinuește boala atunci poate dură și 10 săptămâni.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut No. 395 din «*Biblioteca pentru Toți*» cuprinzând *Povești de Virgil Caraivan*.

Dl. Virgil Caraivan este considerat între fruntașii prozei populare, ce-ace va face desigur, ca acest nou volum de povești să fie citit cu plăcere și cu un deosebit interes.

Prețul volumului 30 bani.

De vânzare la *Librăria Alcalay*, și la toate librăriile.

„ARENA”,

ORGAN CENTRAL DE ANUNȚURI ÎN DEVA.

Apare la 1. și 15. a fiecărei luni.

Abonament pe an 2.— cor., pe jumătate de an 1.— cor.

Redactor responsabil: AUGUST A. NICOARĂ.

Tiparul tipografiei «Stântul Ioan» în Deva.